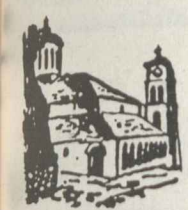

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
Παρασκευασκούλου 4
ΕΝΤΑΥΘΑ

Καλαρρυτιώτικα Νέα

ΕΠΙΧΡΗΣΗ: ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟΥ ΣΥΝΑΕΣΜΟΥ ΚΑΛΑΡΡΥΤΩΝ "Η ΠΙΝΑΟΣ" ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1995 • ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 61 • ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1985 Δ/ΣΗ: ΛΑΜΠΟΒΠΙΑΔΗ 3 Τ.Κ. 453 33 ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΚΑΛΑΡΡΥΤΕΣ

Φωτογραφία Τένη Παναγιωτίδη

Ο ΛΑΪΚΟΣ ΜΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ ΤΩΝ ΚΑΛΑΡΡΥΤΩΝ

Γράφει ο ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΘΕΟΧΑΡΗΣ (τ. Λυκειαρχός)

Οι πατροπαράδοτες ηθικές αρχές και αρετές του βίου μας θαμπώνουν, μας υποβάλλουν, μας χαροποιούν στην ορεινή κοινωνία του κεφαλοχωριού της Πίνδου μας Καραρύτες. Είναι επίτευγμα έμπρακτου αγώνα αιώνων του έσω ανθρώπου που έγινε με πίστη στις αξίες, συνέπεια και συνέχεια. Ο ευπρεπής, ο κόσμος μόχθος της ζωής συνυφαίνει την επιτυχία των στόκων μας. Μην ξεχνάμε ότι η εργασία, η δημιουργία είναι καρά, αρκεί να βρίσκεται κοντά στο Θεό, κοντά στη φύση, που είναι μητρική, κοντά στην τιμιότητα, που είναι ευχή.

Η παροιμία, γέννημα, κατά κανόνα, της πατροπαράδοτης σοφίας, θυμοσοφίας και εμπειρίας του πολυπάθου και πολυβασανισμένου λαού μας είναι ως επί το πλείστον βρακύλογη, αλληγορική ή όχι, διατύπωση μιας πρακτικής συμβουλής. Πέρα και πάνω από τα κάποια πλαίσια του οποίου ορισμού η παροιμία είναι ο άνθρωπος, εμείς οι ίδιοι, ο λαός μας με τη γνώση ταυτότητά του.

Η λέξη παροιμία είναι σύνθετη αρχαιοελληνική: Παροιμία < πάροιμος παρά + οίμος (= δρόμος) λαϊκό απόφθεγμα που αλληγορικά ή ερωτικά εκφράζει μια εμπειρική βεβαιωμένη αλήθεια. Στην κυριολεξία παροιμία σημαίνει λόγον παρά την οδόν, λόγον πάροδον. Προήλθε από την σημαδιακή συνήθεια των αρχαίων Ελλήνων να γράφουν εις τους Ερμιάς -προτομές του Ερμού επί σπληνών- που υπήρχαν κατά διαστήματα στους μεγάλους δρόμους, διάφορα σύντομα ρητά προς διδασκαλία και καθοδήγηση των περαστικών.

Η ανεκτίμητη Ελληνική λαϊκή ψυχή διαθέτει πλούσια διαίσθηση και μυστικό νοητικό κριτήριο για την αλήθεια στις συμπεριφορές από τις άπειρες εμπειρίες της σκληρής βιοπάλης. Έτσι οι πνευματώδεις λαϊκές παροιμίες κατά κανόνα περιέχουν πηγαία λαϊκή σοφία, αλλά λίγες φορές εκφράζουν και αποδεδειγμένες πλάνες. Αποτελούν πολύτιμο στοιχείο μελέτης της ψυχολογίας των ηθικών αρχών, των ηθών, των εθμών, της Ιστορίας, γενικά του πολιτισμού του λαού μας.

Η σημερινή εποχή, στη δίνη της τεχνολογίας που έπεσε για εφαρμογή σε χέρια ανθρώπων χωρίς ηθικό έρμα, μας οδηγεί στην κατάντια της καταναλωτικής υστερίας και της πνευματικής ατονίας. Η αλήθεια είναι ότι ο υλικός κόσμος δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ένα αυτοδύναμο όλο. Αντιθέτως μέσα στον κόσμο έχει την πρωταρχική θέση ο ψυχικός και πνευματικός κόσμος, πηγή ποιότητας ζωής.

Το αρχοντοκράτη της Πίνδου Καραρύτες, πάλαι ποτέ Δήμος, με αξιόλογη ανάπτυξη και προκοπή ιστορικής και πολιτιστικής εμβέλειας στον ευρωπαϊκό

χώρο, διαθέτει πολύπλευρη δράση και θέση πρωτοπορίας. Το ευφύες ορεινό πνεύμα, ανήσυχο, εναργές, ανικανοποίητο ακοίμητο, διαρκώς και αγωνιστικό παρά την ορεινή θέση του χωριού ανέπτυξε αστικό τρόπο ζωής, από πλευράς πολιτιστικής υφής. Ο νοηματισμένος και στέρεος πάντοτε καθημερινός λόγος του, συχνά διανθιζόταν από γνήσιες παροιμίες δικές του, αποκλειστικά εγκώμια, ή και πανελλήνιες χρήσιμες.

Θυμίζουμε λίγες παροιμίες των Καραρύτες.

- 1) «Μάνα με κοπέλα κασέλα κλειδωμένη».
- 2) «Σκύλα από μαντρί και γυναικα από σόϊ».
- 3) «Πάρε το μυαλό σου απ' την Πουλιάννα».

Ημιόλουστο Δεκεμβριανό πρωινό στους Καραρύτες.

- 4) «Μην καμαρώνεις άνοιξη με τα πολλά λουλούδια».
- 5) «Πόδι από σκυλί πατσός δεν γίνεται».
- 6) «Το μονοπάτι σε φέρνει πιο γρήγορα».
- 7) «Θέλει τέχνη για να δέσει το γλυκό».
- 8) «Στα ροκόφυλλα αν ρίξεις ζάχαρη γλυκό γίνεται».
- 9) «Έβαλε το κεφάλι του στον τροβά».
- 10) «Σαν τέτοια τέτοια λάχανα σαν τέτοια βραγκανιδιά».
- 11) «Ο σούσιους σούλης δεν γίνεται».
- 12) «Καλό τυρί σε σκύλινο τομάρι».

Θυμίζουμε ελάχιστες παροιμίες που βρίσκονται και σήμερα ακόμα στο στόμα των χωμάκων του χωριού μας, ίσως αθισαύριστες. Στο άκουσμά τους θαυμάζει κανείς την οξυδέρκεια, την οξεία αντίληψη, την διορατικότητα, τη φαντασία, την ευπρέπεια, την ανθρωπιά, γενικά τον ψυχισμό που εκδηλώνεται όχι μόνο για το φυσικό περιβάλλον, αλλά και για το ανθρώπινο πεδίο του έσω ανθρώπου. Σαφώς ορισμένες από τις επικριζόμενες παροιμίες είναι πανελλήνιες.

Ας δούμε λίγες παροιμίες από κοντά.

- 1) «Μάνα με κοπέλα κασέλα κλειδωμένη».

Σοφά παρατηρεί ο λαός μας. Παραστατική η εικόνα από το σπίτι μας. Η κασέλα είναι επιμήκης βαθύ και βαρύ ξύλινο κιβώτιο που χρησιμοποιείται για τη φύλαξη κυρίως ειδών ρουχισμού αξίας, το γνωστό σεντούκι. Ονομαστή είναι η ξυλόγλυπτη νυφική δρύνη κασέλα. Αυτή διέθετε νοηματισμένο διάκοσμο με νατουραλιστικές απεικονίσεις στις τρεις πλευρές και όμορφη κλειδαριά με κουνούδι που ακουγόταν μελωδικά στο άνοιγμά της.

Από εδώ, την κασέλα, ξεκίνησε η παροιμία για να μας δώσει ένα ψυχικό γνώρισμα μητέρας και θυγατέρας. Η παροιμία μας λέει πως όπως η κασέλα φυλάει τα ρούχα, έτσι και η μάνα με την κόρη της κρατάν μυστικά. Αποκρύπτουν απ' τους άλλους σκέψεις, προθέσεις ή ενέργειές τους. Είναι εκέμηθοι.

- 2) «Σκύλα από μαντρί και γυναι-

κα από σόϊ».

Η παροιμία έχει αφετηρία την σκληρή και περήφνη ζωή των χωμάκων, των τσοπαναράϊων, της λεβεντιάς των βουνών μας. Σκύλα είναι το θυλικό σκυλί. Το υποκοριστικό είναι σκυλίτσα. Μαντρί είναι ο περσικός φραγμένος χώρος όπου σταβλίζουν πρόβατα κατοπώς αυτό που λέμε αλλιώδες στρουγκα. Είναι γνωστό το δημοτικό τραγούδι: «Κλέφτες μπήκαν στο μαντρί. Εδώ ο λαός μας εννοεί μεγάλο κοπάδι.

Η σκύλα, ο φύλακας του μεγάλου κοπαδιού, είναι περήφανο νοήμον και αξιόλογο ζώο. Το σκυλί των λίγων προβάτων είναι ζαγάρι, λιγόνυαλο, αναξίολογο.

Ο άνθρωπος, παρατηρεί ο σοφός λαός μας, πρέπει να είναι προσεκτικός στις επιλογές του. Όπως για το κοπάδι του διαλέγει σκύλα από μαντρί, σκύλα με παράδοση φύλαξης έτσι για τη ζωή του οφείλει να επιλέξει γυναικα από σόϊ, απ' σπίτι νοικοκυραίων, καλόν ανθρώπων άνθρωπο με παράδοση ζωής ηθικών αρχών.

- 3) «Πάρε το μυαλό σου απ' την Πουλιάννα».

Πουλιάννα είναι το βοσκό απέναντι από το χωριό Καραρύτες, με το εξωκλήσι του Αγ-Γιώργη στον αυχένα, το αρχαίο Πουλιάννο όρος και Σπυρίδωνα Λάμπρον.

Οι Καραρύτες ορεινό χωριό (υψόμετρο 1280 μ. στην πλατεία του χωριού) στις αετοφιλίες της Πίνδου μας, με χιλιάδες κατοίκους στην αμμή του ζούσε κυρίως από την ξενιτειά, δηλαδή τα κέρδη των ξενιτειών της από τις εργασίες τους στους διάφορους τομείς των αστικών δραστηριοτήτων της πόλης του Ελλαδικού χωριού και του εξωτερικού, όπου της Ευρώπης, Αμερικής κ.ά. Είναι

γνωστή η πικρή φράση «ζει στα ξένα». Οι οικογένειες των περισσότερων ξενιτειμένων ζούσαν μόνιμα στο χωριό και οι πολλοί άνδρες στην ξενιτειά. Ανέβησαν οι κάτοικοι της Πίνδου στο χωριό, όταν επέστρεψαν οι δουλειές.

Οι Καραρύτες για τον επιούσιο αναγκάζονταν με πόνο στην καρδιά και δάκρυα στα μάτια να ξεριζωθούν. Έφευγαν με μοναδικό κεφάλαιο: την ελπίδα της μάνας, την ευλογία του Αγ-Νικόλα προστάτη του χωριού μας και την αξιόδο τους.

Η τελευταία οπτική επαφή με τη γενέτειρα γινόταν από το εξωκλήσι του Αγ-Γιώργη της πουλιάννας, όπου με τους κτύπους της καμπάνας καρετσούσαν πικρικά συγγενείς και φίλους συμπατριώτες. Στις ευτυχίες συγκυρίες επέστρεφαν πάντοτε με βίος, πλούσιοι και υγιείς, και τότε κτυπούσαν χαρούμενα την καμπάνα του Αγ-Γιώργη για να διαλαλήσουν στη διάσελα τις κοντοραχούδες και τα σπιτικά τους καρά του νόστου.

Δυστυχώς δεν ήταν λίγες οι φορές που οι ξενιτειμένοι μας έμεναν για πάντα στην ξενιτειά. Το μαρτυρεί το έθιμο που έφευγε και το μεγάλο. Οι δικοί τους απαρνημένοι, μάνα, γυναικα, παιδιά, συγγενείς χωριανόι έμεναν με πόνο τη ματιά τους στην Πουλιάννα μάνα και τους δουν. Ο καμρός τους ήταν δικαιολογημένα μεγάλος.

Η παροιμία, η γνώσια Καραρρυτιώτικη παροιμία Πάρε το μυαλό σου απ' την Πουλιάννα σημαίνει: μη ελπίσεις, δηλαδή δεν θα επιστρέψει ο άνθρωπος σου.

Φυσικά ο θησαυρός, η νοηματική αρχοντιά των παροιμιών του μεγάλου λαού μας δεν είναι μια άσπρη χρησιμη «πρακτική» έκφραση, αλλά η αλήθεια, η δόξα, η ομορφιά της αλήθειας αν θέλεις. Περισσότερο να πούμε πως οι πρακτικές εφαρμογές, στην πραγματικότητα έχουν τερσάσια αξία που δεν έρχονται μόνο στον εντοπισμό, στην επισήμανση της αλήθειας, αλλά και στην ομορφιά, την αισθητική αρχοντιά που αποκαλύπτει την όμοια αλήθεια τους. Έτσι δημιουργούν ατμόσφαιρα κάλλους, ζεστή, ανθρώπινη, ενστικτωδώς ωφελιμιστική πνεύμα του καιρού που επισημαίνει το «αποτέλεσμα» την «αλήθεια» των παροιμιών, αν τη βλέπει και αυτή, και παραβλέπει την ομορφιά όχι μόνο του λόγου, αλλά και της μοναδικής ψυχής του πολυπάθου και πολυβασανισμένου λαού μας.

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΘΕΟΧΑΡΗΣ

ΕΥΧΕΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΜΑΣ κ.κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ

Τῷ Ἐλλογιμωτάτῳ
κ. Ἰωάννῃ Γ. Θεοχάρει,
Δωδώνης 21,
45221 Ἰωάννινα,
GREECE.

Χριστὸς γεννᾶται!
Ἰοῦσάμεν Αὐτόν τόν
ἐυλογητόν εἰς τοὺς αἰῶνας!

Μετὰ πατρικῆς στοργῆς
καὶ θερμῶν εὐχῶν διὰ τὸ 1996

τὸ Κωνσταντινουπόλεως

Εὐχὰς καὶ εὐχέλους διατηρούμενοι ὅσοι
μαγεῖοις ὑμῶν.

Χριστούγεννα 1995

ΕΥΧΕΣ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ κ.κ. ΙΑΚΩΒΟΥ

Κύριε
Ἰωάννη Θεοχάρη
τ. Λυκειαρχὴν
Δωδώνης 21,
45221 Ἰωάννινα,
GREECE

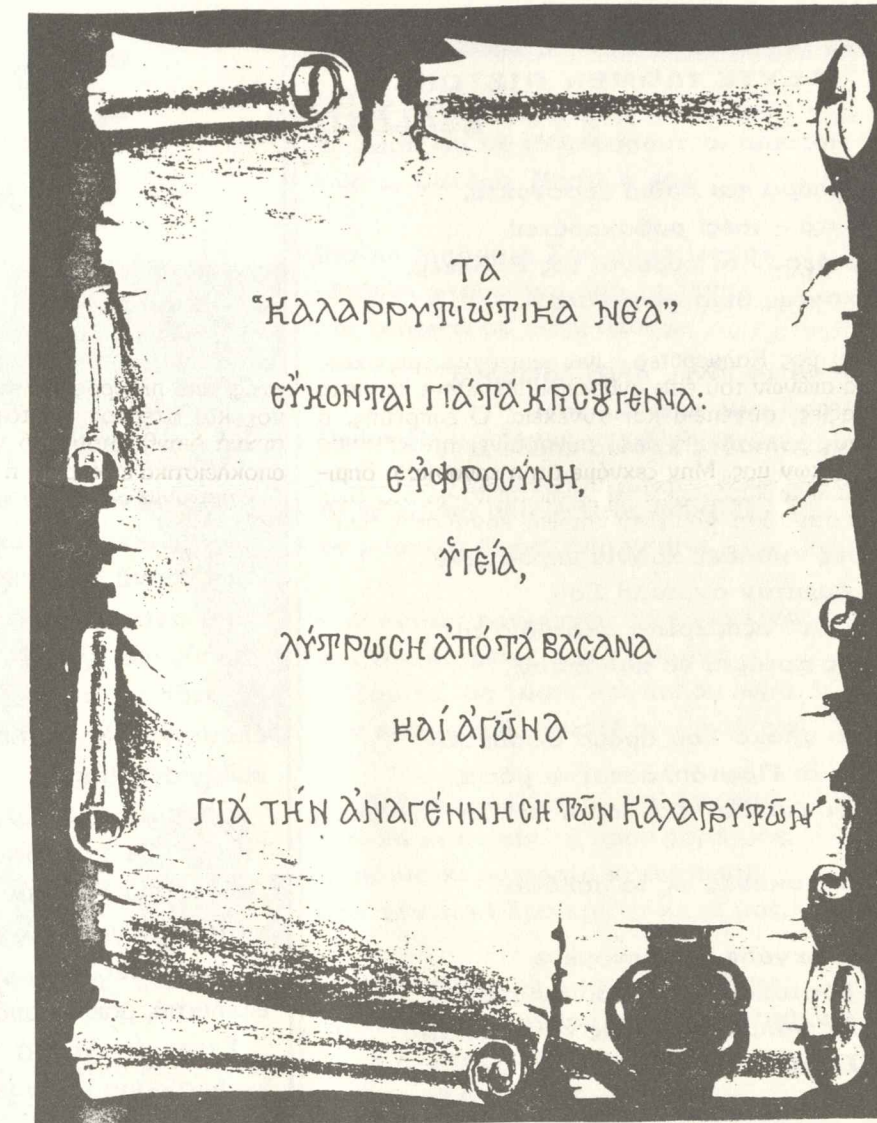
«Χριστὸς γεννᾶται τὴν πρὶν πεσοῦσαν ἀναστήσαν εἰκόνα»

Τὸ χαρούμενο καὶ ἐμψυχωτικώτατο αὐτὸ μήνυμα τῆς Ἐκκλησίας μας τὸ προτίμησα σάν προσωπικὸ μου χαιρετισμὸ κατὰ τὰ φετινὰ Χριστούγεννα.

Ἡ προσπάθεια νὰ ἀνωφύσωμε τὴν ἐν ἡμῖν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ σὴ θέση τῆς, δηλαδὴ σὴ ζωὴ μας, θάταν ὁ πῶς χριστιανικὸς ἡρωτασμός τῆς μεγάλῃς κοσμοχαρμόσυνης Ἡμέρας τῶν Χριστουγέννων. Αὐτὸ τὸ χαιρετισμὸ σὰς ἀπαθύνω μ' ὅλη μου τὴν ἀγάπην.

τὸ Ἀμερικανὸς Ἰωάννης

Χριστούγεννα 1995

ΓΡΑΦΟΥΝ ΓΙΑ ΤΑ ΔΕΚΑΧΡΟΝΑ ΜΑΣ

1-12-1995

Αγαπητέ Κύριε Θεοχάρη,

Είναι πραγματικά καιρός που δεν έχουμε επικοινωνήσει! Βάσανα διάφορα και -το κυριότερο- η πολύμηνη αρρώστια και τελικά ο θάνατος της μητέρας μου, αλλά και προβλήματα υγείας κοντινών μου προσώπων με εμπόδισαν και ακόμα με εμποδίζουν να επικοινωνήσω όταν θα ήθελα με φίλους και γνωστούς. Ελπίζω να με καταλάβετε και να με συγχωρήσετε.

Θα ήθελα να ήμουν σε καλύτερη ψυχική κατάσταση ώστε να μπορέσω ν' απλώσω σε πολλές σελίδες τα όσα επαινετικά λόγια σας αξίζουν για το πνευματικό σας έργο γενικά και τα «Καθαρρυτικά Νέα» ειδικότερα. Ο αγώνας, ο μόχθος σας αλλά και το θαυμάσιο αποτέλεσμα το αξίζουν.

Ελπίζω στο μέλλον να κατορθώσω να σας γράψω αναλυτικά τα γιατί εφημερίδες σαν τα «Καθαρρυτικά Νέα» παρηγορούν όσους πονούν για τον πατριώτη εξακολουθούν να υπάρχουν και να δημιουργούν.

Εύχομαι στα «Καθαρρυτικά Νέα» να συνεχίσουν την έκδοση και την κυκλοφορία τους για πολλές δεκαετίες -γιατί όχι εκατονταετίες- και σε σας προσωπικά να είστε πάντα υγιείς και να έχετε πάντα το θένος να συνεχίζετε τον αξιοθαύμαστο αγώνα σας.

Με αγάπη

Λότη Πέτροβιτς-Ανδρουτσόπουλου
Συγγραφέας

Αθήνα 6/12/1995

Αγαπητέ κύριε Θεοχάρη,

Ευχαριστώ διαπιστώνω, ότι τα εσάϊρετα «Καθαρρυτικά Νέα» συμπληρώνουν δέκα χρόνια από της εκδόσεώς των. Εύχομαι μακράν την πορεία των.

Είναι, νομίζω, μια από τις καλύτερες τοπικές εφημερίδες. Και η πρωτοτυπία σας να αναδημοσιεύετε εις αυτά κείμενα εκλεκτών Ελλήνων λογοτεχνών είναι πολύ ευχάριστη, ελπίζω, εις τους συμπατριώτες σας.

Και πάλι πολλές ευχές και συγχαραήτρια.

Με χαιρετισμούς

Με αγάπην
ΠΕΤΡΟΣ ΓΛΕΖΟΣ
Λογοτέχνης

7-12-95

Απίστευτο! Πάνε κιάλας δέκα χρόνια από τότε που πρωτοέλαβα μια εφημερίδα με παράξενο τίτλο που με ξένισε: Καθαρρυτικά Νέα από την Ήπειρο. Τι ήταν οι Καραρύτες και ποίος με ήξερε εκεί, για να μου στέλνει

Συν. στη σελ. 6

ΠΟΙΗΣΗ

ΔΕΥΤΕ ΙΔΩΜΕΝ ΠΙΣΤΟΙ!...

Γ. ΒΕΡΕΤΗ

Στα μαύρα και βαθιά μεσάνυχτα,
η νύκτα - ιδέες! ροδοκαράζει!
Γιορτάζουν οι ουρανοί της Βηθλεέμ,
βρέχοντας θείο φωτοκαλάζι.

Κι' η νύχτα πίνει, πίνει λαίμαργα,
γιατί από φως έχει διψήσει.
Πόσες κιλιάδες χρόνια επρόσμενε
την άγια αυτή στιγμή να φτάσει!

Πόσες κιλιάδες χρόνια επρόσμενε
την άρρητην ανατολή Σου,
μεσ' στ' ασημέριωτα σκοτάδια της
φωτός ποτάμια να κυλήσουν!

Με το γλυκό Σου όραμα σφάλησαν,
Λόγε, οι Πρωτόπλαστοι τα μάτια,
κι' οι Δούλοι Σου όλοι κι' οι Προφάτες
Σου,
απ' τις σκηνές ως τα παλάτια.

Ω Σου, μεγάλε Αναμενόμενε
του δύστυχου πεσμένου ανθρώπου!
Για Σε ψαλμοί κι' ωδές και σίβυλλες,
για Σένα οι θρύλοι κάθε τόπου.

Για Σε ο Δαβίδ τη λύρα ανάκρουσε,
κι' ο μεγαλόπνοος Ησαΐας,
που διασκελίζοντας τα σύνορα
της Ιουδαίας και της Ασίας,

στης γης τα πέρατα το κήρυξε,
πως θείο Παιδί για μας εδοθη,
π' όλοι θα βρουν σ' Αυτό την πλήρωση
σι πανανθρώπινοί μας πόθοι.

Τον ερχομό Σου, ω! πως τον πρόσμενε
του βράχου ο τραγικός Δεσμώτης.
όσο τα σπλάχνα τ' όρνιο εσπάραζε
της αδαπάντης του νιότης!

Κι' ήρθες! Δεν ήρθες μ' αστροπέλεκτα
και με βροντές και καταιγίδα.
Ήρθες σαν αύρα, σαν νιοή, σαν φως,
σαν ορθρινή δροσοσταλίδα.

Ήρθες! Μπροστά σου γονατίζουμε
- Μάγοι φτασμένοι από τα ξένα,
και ταπεινά σε χαιρετίζουμε
τον Λατρευτό μας και τον Ένα.

Της νοσταλγίας τ' Αστέρι τ' άγρυπνο
στη Φάτνη Σου μας έχει φέρει.
Κι αν μας εράπισε τα μάγουλα
το χειμωνιάτικο αγριοκαίρι,

κι αν χίλιοι δυό στο δρόμο βρέθηκαν
- Ξυπνοί! - να μας περιγελάσουν
και να μας λεν πως είσαι χίμαιρα,
και τρέλλα το κυνήγημά Σου,

μα εμείς, ω θοσαυρέ, Σε βρήκαμε,
και τη χαρά μας διαλαλούμε!
Ας είσαι Θεός άυλος κι άπιστος
εμείς στα χέρια Σε κρατούμε!

Ω Σου, γλυκιά Πραγματικότητα
που ψηλαφούν τα δάχτυλά μας!

Συν. στη σελ. 5

Στον τόπο μας με τους ανθρώπους μας ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

Στο τζάκι της σπιτομάνας το μεγάλο
πουρναρίσιο κούτσουρο κοντά στα
βρεγμένα πυροστόδυλα απ' τη χιονισμέ-
νη αυλή έκαιγαν ρομαντικά κι έκαναν
μια φωτιά απόλαυση στο καταχείμωνο.
Η μυρουδιά της ασβέστης του φρεσκοα-
σβεστωμένου για τη μεγάλη μέρα της
χριστιανοσύνης τζακιού μοσκοβολούσε.
Τα γιορτινά στρωσίδια έδιναν μιάν άλλη
όψη στο σπιτικό. Όλα ευχάριστα,
χαρούμενα, γιορτινά. Εδώ θα' ρθει ο
Χριστός να γεννηθεί, στο σπιτικό μας
έλεγε και ξαναέλεγε ευτυχισμένη η
καλογιαγιά μας.

Ξημερώματα Χριστουγέννων στην
Πίνδο. Οι χαρμόσυνες καμπάνες του
Αη-Νικόλα ξυπνούν το κοριό. Το πολύ
χιόνι, ο παγωμένος αγέρας δεν μπόρεσε
να κρατήσει το κοριό μακριά απ' την
εκκλησιά, μακριά από το Χριστό.

Στην εκκλησιά Άγιοι, παπάς και
εκκλησίασμα είχαν μια όψη συγκρατημέ-
νης ευφροσύνης. Σ' όλα και στον
εκκλησιασμό μια πραγματική εσωτερική ανά-
σταση. Μετρά η ψυχική συμμετοχή που εκτο-
πίζει πλείστα εμπόδια που πάντοτε υπάρχουν
από τα σύγχρονα προβλήματα.

«Δεύτε ιδώμεν πιστοί, που εγεννήθη ο Χρι-
στός ασκοιούθησιν λοιπόν ένθα οδεύει ο
αστήρ...» Ψάλλει όλο το εκκλησίασμα και
νοηρά ταξιδεύει στη φάτνη της Βηθλεέμ. Φτά-

νει η ώρα της θείας μεταλήψεως, της μετα-
βίβας. Τώρα ο Χριστός έρχεται μέσα μας! Τό-
σο ανοίγουν πραγματικά οι ουρανοί.

Στο σπίτι η πατροπαράδοτη μαγειρίτσα,
οικογενειακή θαλπωρή, το Χριστουγεννιά-
τικο τζάκι, το ακοίμητο καντήλι στο εκκόνισμα,
σεβασμός στους γερόντιους, όλα μας καρ-
ποποιούν και μας εξανθρωπίζουν. Χρόνια πολ-

Από τον Αη-Νικόλα στα σπίτια μας

Μετά την πανηγυρική θεία λειτουργία των
Χριστουγέννων, τη μεταλαβιά, το αντίδωρο,
τις ευχές του ιερέως και τις ευχές των συμπα-
τριωτών οι πιστοί χωριανοί, ποτάμι χαράς,
ξεκινούν για τα σπίτια τους. Άλλοι κατευθύνο-
νται στις συνοικίες: του Γκόντρου, του Αη-
Νικόλα, του Μύλου, της Πλατείας, της Πλάκας
και του Μπούφου.

Το πολύ χιόνι περνά μέσα στο χωριό το μισό
μέτρο. Ομορφάνει την πλάση και προβληματί-
ζει τους περαστικούς. Είναι φρέσκο, απαλό,
απάγωτο, χριστουγεννιάτικο και πατιέται.

Όλα γύρω ασπροντυμένα, όμορφα, υπέρο-
χα. Οι εικόνες, νιόφερτο κάλλος εντυπωσιάζει
και το αγαπά ο ξωμάχος της Πίνδου. Αυτή την
πραγματικότητα τη νοιώθει, την πλησιάζει, την
αγαπά. Τολμούμε να πούμε πως ο ορεινός σκέ-
πεται με φυσικές εικόνες και μάλιστα όμορ-
φες, αληθινές, χαρούμενες, και όχι με αφηρη-
μένους εγκεφαλισμούς.

Ποτέ, απόλυτα ποτέ, η πιο μεγάλη βαρυχει-
μωνιά δεν στάθηκε εμπόδιο, κώλυμα, δικαιολο-
γία να μη εκκλησιαστούν οι πιστοί χωριανοί
μας. Ακόμη πρέπει να τονιστεί πως οι αντίξοες
καιρικές συνθήκες, το πιο άγριο πρόσωπο του
χειμώνα δεν εμπόδισαν τους Καλαρρυτιώτες
να τρέξουν, να συμπαρασταθούν, να βοηθή-
σουν τον γείτονα, τον άρρωστο, τον πάσχο-
ντα. Ο λόγος είναι απλός: μίλησε βαθιά μέσα
τους το μεγάλο μήνυμα της Γεννήσεως του
Χριστού.

Ο χιονάνθρωπος

Δεκέμβρης μήνας στο χωριό μας. Πολλά
χιόνια. Ο καιρός είχε κόψει. Ένας «ήλιος
δόντια», αλλά ήλιος, φως, χαρά, ελπίδα. Χα-
νιάτικος ορεινός ήλιος. Η πλατεία του χωριού
μεσοχώρι δεν παρουσιάζει ιδιαίτερη κίνηση.
Άργησε να ζωντανέψει με όνειρεμένα Καλαρ-
ρυτιώτπουλα, φροντισμένα από καλούς γονείς,
μεγαλωμένα με στοργή και αφοσίωση. Όλα
βαρυνοντυμένα με ποιότητα ρούχων. Μια πνοή
άνοιξης στο καταχείμωνο.

Μετά το χιονοπόλεμο, τα γέλια, τη φυσική
ευπρέπεια που μάγευαν τους ώριμους, οι οποίοι
απολάμβαναν τον βαρύ-γλυκό τους κάτω απ' τα
στεγαστρα των καφενείων τέλειωσε η γιορτή
της αναμέτρησης με χιονές. Όλοι οι νέοι μας
βάλθηκαν να κάνουν χιονάνθρωπο. Κέφι, σθελέ-
δα, φαντασία, μεράκι σε λίγη ώρα τον ανέστησε.

Ο χιονάνθρωπος ήταν ένας γέρος συμπαθής
κόκκος. Δεν γνωρίζω γιατί πάντα προτιμούν για χι-
ονάνθρωπο γέρο. Γιατί δεν κάνουν μια μορφή
νέου παλκαριού. Ίσως η ομοιότητα να βρίσκει
στο λευκό της κεφαλής των δύο ή στα αβέρ-
χαρακτηριστικά του προσώπου ή σε άλλους ε-
ξωτερικούς συνειρημούς.

Γεγονός παραμένει πως από τα χέρια των παι-
διών βγήκε ένα έργο τέχνης, ένα ποίημα, μια
δυσσμός άμεσης εμπειρίας και εικόνας που
κόχλαζε στο μυαλό τους. Γύρω του στήθηκε
χορός, σαφώς ελληνικός.

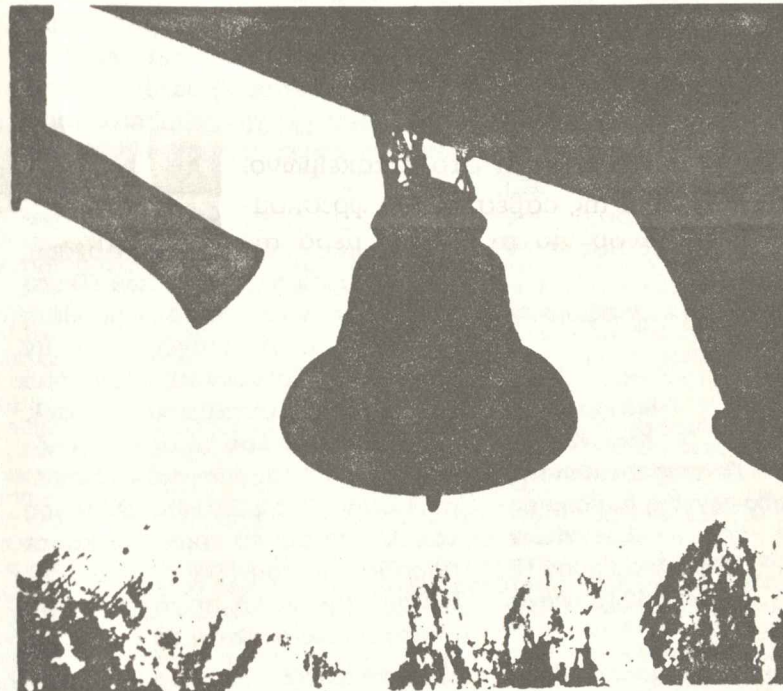
Εντύπωση έκανε ο προσανατολισμός του χι-
ονάνθρωπου. Έβλεπε προς το δρόμο που φέρνει
τους Γιαννιότες στο χωριό και είχε απλωμένο το
δεξί του χέρι έτοιμο να χαιρετίσει τους ξενιτε-
νους μας. Παντού πνοή φιλοξενίας.

Το τζάκι

Το τζάκι, η εστία των
αρχαίων Ελλήνων, είναι ο
εσωτερικός χώρος της σπιτο-
μάνας (=καθιστικού) όπου
ανάβεται η φωτιά για θέρμαν-
ση και για μαγείρεμα. Δεν
είναι το παραγάνι μόνο κάτι
το πολύ συγκεκριμένο στο
χώρο του κυρίως δωματιού
του σπιτιού, αλλά μοναδικός
και ανεπανάληπτος χώρος που
χαίρεται κανείς την οικογέ-
νεια, τον ψυχισμό του ανθρώ-
που σ' όλο του το μεγαλείο.

Το ουσιαστικό: η οικογέ-
νεια, μεταγενέστερος όρος από
το οικογενής, σημαίνει ομάδα ανθρώ-
πων που συνδέονται με δεσμούς αίμα-
τος και συνήθως κατοικούν κάτω απ'
την ίδια στέγη. Την αποτελούν ο παπ-
πούς, η γιαγιά, ο πατέρας, η μητέρα,
τα παιδιά ή και τα εγγόνια. Λέγεται και
σπίτι και φαμίλια. Αυτού οι γονείς μας
έξικιναν τη ζωή, και στην ίδια θέση την
αποχαιρετούσαν.

Κοντά στο τζάκι, τους μήνες του χει-
μώνα κοντά στο σοφρά, το χαμηλό τρα-
πέζι του φαγητού, γύρω-γύρω σταυρο-
πόδι, όλοι κάνουν το σταυρό τους, ευχα-
ριστούν το Θεό για τα αγαθά που τους
προσφέρει και μετά αρχίζει το γεύμα.
Χαρά Θεού, αναντικατάστατη εμπειρία

νοηματομένης ανθρώπινης ζωής για
όλες τις ηλικίες.

Στην κορυφή του σοφρά ο παππούς
και η γιαγιά, μετά ο πατέρας, η μητέρα
και στη σειρά τα πολλά παιδιά, τα βλα-
στάκια της φαμίλιας. Όταν τύχει και
φιλοξενείται ξένος, τότε στην κορυφή
προτιμάται ο φιλοξενούμενος. Μετά
σου λένε: Πώς ο ξένιος Ζεύς πέθανε.
Ίσως στη λαθεμένη σκέψη, στην Ελληνι-
κή ζωή.

Η ζωή τους χειμωνιάτικους μήνες στο
παραδοσιακό τζάκι έχει χίλιες δυό πτυ-
χές: ευγένειας, ευπρέπειας, ανθρωπίνες,
πραγματικά ξεστές και ιδιαίτερα μονα-
δικές!

... καπνόν αποθρώσκοντα... (Οδ. Α.58)

Ο καπνός των καπνοδόχων στις πλα-
κόσκαπες στέγες των σπιτιών του χωρι-
ού μας νωχελικά ρύπαινε έναν καταγά-
λανο καθαρό ουρανό. Σέρνει ανηφορικά
τα δήματά του και το βουνίσιο αγέρι το
σκορπίζει. Αυτός ο ελπιδοφόρος και
χαρούμενος καπνός δείχνει στους περα-
στικούς ότι ζούμε, υπάρχουμε, ανοίγουμε
παράθυρα στον ήλιο.

Ο αποθρώσκων καπνός, για να θυμη-
θούμε λίγο τον Όμηρο, από τις καπνοδό-
χους μας μαρτυρεί πώς το σπίτι, το κάθε
ανοιχτό σπίτι της Πίνδου μας, κατοικεί-
ται από ανθρώπους με έγνοιες, δραστη-
ριότητες και ελπίδες.

Σάββατο πρωί, Δεκέμβρης μήνας, ανη-
φορίζα για το συνοικισμό του Μπούφου.
Στα χιονισμένα καλντερίμια το χιόνι ήταν
απάτητο. Πουθενά ντορός, πουθενά
σημάδια ζωής στο χιόνι. Την αφορητή
ησυχία του δρόμου έκλεβαν τα λιανοπού-

λια και η πτώση πάγου και χιονιού απ' τα
δέντρα. Αναπάντεχα ο καπνός από τα
τζάκια, από σπίτια που οι νοικοκυραίοι
διαμένουν και εργάζονται στα Γιάννινα
με γέμισαν χαρά, ευφροσύνη, αγαλλίαση.
Ξάφνου δγαίνει στην αυλόπορτα ο γείτο-
νάς μου Παύλος.

- Παύλο, εδώ;
- Στην πατρίδα Αλέξανδρε. Όταν η
ψυχή διψά, έχει ανάγκη να βρει τις ρίζες
της, τις βρίσκει. Ανέβηκα για Χριστού-
γεννα.

- Βρε θηρία, που ξεμύτισες, χειμώνα
καιρό; Έχουν ανέβει κι άλλοι;

- Ναί, είμαστε μεγάλη παρέα, σε λίγο
θα τα πούμε, πέρνα για καφέ.

Είναι μεγάλη χαρά να ανοίγουν τα σπί-
τια με κόσμο χειμώνα καλοκαίρι γιατί «ο
άνθρωπος ομορφαίνει τον τόπο». Καλά
Χριστούγεννα.

Ο ΚΑΛΑΡΡΥΤΙΩΤΗΣ

ΠΟΙΗΣΗ

Συν. από τη σελ. 4

Σε λέμε -κι ας τ' ακούσουν οι άπιστοι-
Κύριο, Σωτήρα, Βασιλιά μας.

Ιησού! Μπροστά Σου γονατίζουμε
-Μάγοι φτασμένοι από τα ξένα,
και ταπεινά σε χαιρετίζουμε
τον Λατρευτό μας και τον Ένα.

Σμόρνα και μάλαμα δεν έχουμε,
μόνο λιβάνι, Αγαπημένε.
Λίγο λιβάνι απάνω στις καρδιάς
το μυστικό βωμό, όπου καίνε

των παθών των αγνών τα κάρβουνα
και της λατρείας η άγια φλόγα.
Δέξου τα, ως τόσο, και καλόγνωμα
την προσφορά, Χριστέ μου, ευλόγα!

Ω, δέξου την, Χριστέ, καλόγνωμα.
Φτωκή κι αν είν' η προσφορά μας,
πλούσια κι αμέτρητη κι ανεπίωτη
στη γέννησή Σου είν' η χαρά μας.

Ιησού! Μπροστά Σου γονατίζουμε
-βοσκοί του λόγγου που αγραυλούμε,
τη νύκτα τούτη που μας έκαμες
άξιους με αγγέλους να μιλούμε!

Απόψε νιάθουμε τριγύρω μας
να φτερουγάν αβρά αγγελουδία,
κι πχούν στ' αυτιά μας γλυκοτόνιαστα
τα παναρμόνια τους τραγούδια.

Κύριε λυπήσου μας, φτωχούς βοσκούς
που προσκυνούν τη γέννησή Σου!
Δε σε ξεκάσαμε! - κι ας τρέχουμε
τον κίνδυνο να μας μισήσουν.

Ας σε ξεκνούν του κόσμου οι προύκοντες
κι οι ξεκουσμένοι κι οι μεγάλοι
κι όσοι λατρεύουν σαν είδωλα
είτε τα πλούτη είτε τα κάλλη.

Ας σε ξεκνούν όσοι πιστέψανε
στη γνώση τους και στη σοφία.
Εμείς μακριά Σου πως θα ζήσουμε
ω Λόγε! ω Βρέφο! ω Μεσσία!

Όλα κοντά Σου εμείς τα βρήκαμε:
γνώση, ομορφιά και φως και πλούτη.
Άλλο μας καύχημα δεν έχουμε,
όξω απ' την άγια Φάτνη ετούτη.

Το μυστικό μας τόπε ο άγγελος
και το φυλάμε με καμάρι.
Στη λάσπη εμείς δε θα το ριζούμε
τ' ατίμητο μαργαριτάρι.

Το μυστικό μας τόπε ο άγγελος
ω! Ελπίδα μας κι Απαντοχή μας!
Μια θεία γέννηση γιορτάζουμε
στη Βηθλεέμ και στην ψυχή μας!

Αιώνια μέσα μας Χριστούγεννα
κι ανθοβολούν κρύνα ολάσπρα.
Κι απ' των ψυχών μας το στερέωμα
σταλάζουν φως κι ασήμι τ' άστρα!

Γ. ΒΕΡΕΤΗΣ
ΑΠΑΝΤΑ

Εκδόσεις: «Η ΔΑΜΑΣΚΟΣ»

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΘΕΟΧΑΡΗΣ

ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΡΓΥΡΟΧΡΥΣΟΧΟΪΑΣ

Συνεχίζονται με εντατικό ρυθμό οι προσπάθειες του Διοικητικού Συμβουλίου του Συνδέσμου τόσο για την αξιοποίηση όσο και τη σύνταξη μελέτης αποτύπωσης των χώρων, καθώς και για την άμεση συντήρηση του κτιρίου επί της οδού Δωδώνης 7 που κατέλιπε με την υπ' αριθ. 9887/16-1-1987 Δημόσια διαθήκη του ο αείμνηστος ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΩΣΤΑΔΗΜΑΣ στο Δήμο Ιωαννιτών με την εντολή ομού με τον Πατριωτικό Σύνδεσμο Καλαρρυτιών «Η ΠΙΝΔΟΣ» να γίνει Μουσείο Λαογραφικό Καλαρρυτιών με τη φροντίδα του εν λόγω Συνδέσμου.

Ήδη ο Συνδεσμός μας επιφορτισμένος με τη σχετική ευθύνη βάσει της ανωτέρω διαθήκης κινείται προς την κατεύθυνση δημιουργίας στον ανωτέρω χώρο Λαογραφικού Μουσείου Παραδοσιακής Αργυροχρυσοχοΐας. Έχει έλθει σε επαφή με έγγραφα και προσωπική επαφή με το Τμήμα Λαογραφίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και παραδοσιακούς τεχνίτες αργυροχρυσόχους, οι οποίοι ως επί το πλείστον έλκουν την καταγωγή από τους Καλαρρυτίτες, χωριό ανέκαθεν ονομαστό για την ανάπτυξη και εξέλιξη της αργυροχρυσοχοΐας, οι οποίοι μας υποσχέθηκαν αμέριστη συμπαράσταση.

Επίσης με έγγραφα και προσωπικές

επισκέψεις του Προέδρου και των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου του Συνδέσμου μας προς τους κ.κ. Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας Ηπείρου, Νομάρχη Ιωαννίνων και Δήμαρχο Ιωαννιτών ζητήσαμε τη συμπαράσταση και συνδρομή τους για την υλοποίηση του έργου, επισημαίνοντας ταυτόχρονα την αδιάκοπη και έντονη πολιτιστική δράση του Συνδέσμου μας από της ιδρύσεώς του το έτος 1917 έως και σήμερα και την επίδειξη σημαντικού έργου στα πολιτιστικά πράγματα του χωριού και της πόλης μας, για τη διάσωση και διατήρηση της Εθνικής μας Παράδοσης. Τέλος διαβεβαίωσε τους αρμόδιους, ότι ο Συνδεσμός μας, έχει όλη τη διάθεση και την ικανότητα να πρωτοστατήσει στη δημιουργία του μοναδικού στη Δυτική Ελλάδα Μουσείου Παραδοσιακής Αργυροχρυσοχοΐας, τέχνης άμεσα συνδεδεμένης με το όνομα του χωριού μας και της πόλης μας.

Ο Πρόεδρος και το Διοικητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου ευχαριστούν θερμά το Νομικό Σύμβουλο του Πατριωτικού Συνδέσμου Δικηγόρο κ. Χάρη Μακρή, για την αμέριστη ηθική και νομική συμπαράστασή του στην υλοποίηση των στόχων του Συνδέσμου.

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΡΜΠΟΥΤΗΣ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΕΠΙ ΓΗΣ, ΥΨΩΘΗΤΕ!

(ΤΙ ΔΙΔΑΣΚΕΙ Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ)

Συν. από τη σελ. 8

θάνατό του και την ανάστασή του. Ας προσθέσω, ότι οι μάγοι παριστάνονται γενικά σε διάφορες ηλικίες, για να υπογραμμισθεί ότι η αποκάλυψη δόθηκε στους ανθρώπους ανεξάρτητα από την ηλικία και την κοσμική πείρα τους.

Κάτω, στη μία γωνία της εικόνας, δύο γυναίκες λούζουν το Παιδίον. Αυτή η σκηνή είναι προμηθευμένη από την Παράδοση. Είναι μία σκηνή από την καθημερινή ζωή, που δείχνει καθαρά πως ο Τεχθείς ήταν σαν οποιοδήποτε άλλο νεογέννητο, κάτω από τις απαιτήσεις της ανθρώπινης φύσεως. Αλλά, από το άλλο μέρος, κατά την ερμηνεία του Νικολάου Μεζαρίτη, οι δύο γυναίκες είναι συνάμα μάρτυρες της θείας προελεύσεως του Παιδίου. Πράγματι, έχοντας έλθει αργά και μη έχοντας παραστή κατά τη γέννηση, η μία απ' αυτές, η Σαλώμη, δεν πίστεψε πως μια Παρθένος μπορούσε να παιδοποιήσει και τιμωρήθηκε για την απιστία της αυτής το χέρι της, που είχε τολμήσει να ικανοποιήσει την αμαρτωλή περιέργεια, έμεινε παράλυτο. Αφού μετενόησε κι άγγιξε το Παιδίον, θεραπεύθηκε.

Μία ακόμη λεπτομέρεια, δείχνει πως με τη γέννηση «ήττηνται της φύσεως οι όροι». Πρόκειται για τον μνήστορα Ιωσήφ. Δεν έχει θέση στο κεντρικό μέρος της εικόνας, αλλ' απεναντίας βρίσκεται σαφώς χωρισμένος από το Παιδίον και την Παναγία. Δεν είναι ο πατέρας, μπροστά του, υπό το φαινόμενο ενός τσομπάνη σκυμένου από τα χρόνια, στέκεται ο διάβολος που τον πειράζει. Μερικές εικόνες τον παρουσιάζουν άλλοτε με μικρά κέρατα κι άλλοτε με μια σχεδόν αδιόρατη ουρά. Η παρουσία του Αρχεκάκου και το μέρος που παίζει ως πειραστής έχουν μian όλων ιδιαίτερη έμφαση στην εορτή της αναπάσεως ορισμένων λειτουργικών κειμένων (Ιδε Πρώτη και Ενάτη Ώρα), που μιλούν για τις αμφιβολίες του Ιωσήφ και τη φοβερή του ψυχική αναστάτωση. Η εικόνα τα εκφράζει όλα αυτά με την περίλυπη στάση του Ιωσήφ, που έχει πίσω του τη μαύρη άβυσσο, του σπηλαίου. Η παράδοση των αποκρύφων μας μεταφέρει τα εξής λόγια του διαβόλου, με τα οποία πειράζει τον μνήστορα της Παρθένου: «Όπως αυτό το ξερό ραβδί δεν μπορεί να πετάξει φύλλα, έτσι και μια παρθένος δεν μπορεί να κάνει παιδί».

Αυτό είναι, σε σύντομη έκθεση, το περιεχόμενο της εικονογραφίας της

Γεννήσεως στην Ορθόδοξη Εκκλησία. Κάθε φορά που επομακρύνεται κανένας απ' αυτό, η σημασία που έχει, μικραίνει και φτωχαίνει η κατάληξη έτσι είναι η απώλεια του ουσιαστικού, δηλαδή της ιστορικής πραγματικότητας και του δογματικού περιεχομένου, που μας παρέχονται από την Αγία Γραφή. Ένα χτυπητό παράδειγμα συναντάμε στη δυτική θρησκευτική ζωγραφική. Οι πίνακες των ζωγράφων της Δύσεως, που παίρνουν ως θέμα τη Γέννηση, δεν παριστάνουν την ίδια την αλήθεια, όπως κάνει η ορθόδοξη εικόνα, αλλά ατομικές ερμηνείες αυτής της αλήθειας. Το ιστορικό και δογματικό περιεχόμενο της εικόνας αντικαταστάθηκε μ' ένα περιεχόμενο συναισθηματικό και οικείο, και η Γέννηση του Κυρίου μας ανάγεται έτσι σε μια συγκινητική οικογενειακή σκηνή. Είναι αυτό που λέγει ο Άγιος Γρηγόριος ο Ναζιανζηνός: «Εκθέτεις στην όραση ό,τι οδηγεί χαμηλά και περνάς αδιάφορος μπροστά σ' ό,τι εξυψώνει». Μια τέτοια παράσταση της Γεννήσεως που μας προβάλλει ότι είναι χαμηλό και φτηνό, δηλαδή ό,τι είναι ανθρώπινο απλώς, δεν υψώνει το πνεύμα μας και τις αισθήσεις μας στη γνώση του μυστηρίου της θείας Σαρκώσεως· εξανεμίζει αυτό το μυστήριο μέσα σε μίαν ατμόσφαιρα γυναιμ ανθρώπινη, αφήνοντάς μας έτσι στη φυσική κατάσταση, μέσα στο σαρκικό περιβάλλον.

Η ορθόδοξη εικόνα δεν αποκλείει το ανθρώπινο στοιχείο· βλέπουμε τις ανθρώπινες γνώσεις στους μάγους, την εργασία και την τέχνη στους ποιμένες, το φυσικό ανθρώπινο αίσθημα στον δίκαιο Ιωσήφ. Αλλ' αυτή η φυσική ζωή του κόσμου παριστάνεται σ' επαφή με τον υπερφυσικό κόσμο και χάρη σ' αυτή την επαφή κάθε φαινόμενο της ανθρώπινης ζωής βρίσκεται τη θέση του και τη σημασία του, φωτίζεται από ένα καινούριο περιεχόμενο. Έτσι η εικόνα υψώνει το πνεύμα μας και τις αισθήσεις μας στη θεωρία και τη γνώση του μυστηρίου της θείας Σαρκώσεως και μας κάνει να μετέχουμε στο πνευματικό θρίαμβο της Εορτής.

«Βάδιζε με τον Αστέρα» λέγει ο Άγιος Γρηγόριος ο Ναζιανζηνός, «φέρε δώρα με τους μάγους... δόξασε με τους ποιμένες, αγάλλου με τους αγγέλους, για να γίνει μια η χαρά των ουρανίων και των επιγείων».

Λεωνίδας Ουσπένσκις
Απόδοσις Βασ. Μουστάκη
Περιοδικόν: «ΚΙΒΩΤΟΣ»
Δεκέμβριος 1952

ΠΟΙΗΜΑ

Ο χάρτης

Αυτός ο χάρτης του κόσμου που τον είχαμε σχεδιάσει τόσο προσεκτικά με τα βουνά του στη σειρά βαλμένα με τους ευλογημένους κάμπους του με χρώμα διαφορετικό για κάθε χώρα, και τις πολιτείες μικρές μεγάλες ακριβώς στη θέση τους.

Αυτός ο χάρτης με τα σταθερά σημεία του ορίζοντα απ' όπου έβγαινε ο ήλιος κάθε πρωί κι έρχονταν οι τέσσερις εποχές με την κανονική τους τάξη.

Μην ήτανε ζωγραφισμένος πάνω στο νερό κι ήρθανε τα υποβρύχια ρεύματα κι οι ξαφνικές ριπές των ανέμων και τον μετακίνησαν και ξέφαψαν τα χρώματα, κι άλλαξαν οι άνθρωποι, οι δικοί μας άνθρωποι, φυλή και βούλιαξαν οι πολιτείες και δε βρίσκεις σπίτι να σταθείς δε βρίσκεις δέντρο για να κόψεις καρπό, άνθρωπο να μιλήσεις τη δική σου γλώσσα;

Αυτός ο χάρτης δεν ξέρεις αν έχει πια δύση κι ανατολή μονάχα κάπου αόριστα, ψάχνεις να βρεις τον πολικό αστέρα που χάνεται, φαίνεται, χάνεται, φαίνεται καθώς τον κυνηγούν τα σύννεφα.

Λίνα Κάσδαγλη

Πετυχημένοι Καλαρρυτιώτες

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΔΟΥΡΟΥΤΗ

Μαρία - Χριστίνα Χατζηϊωάννου

Αναδημοσίευση από το περιοδικό «ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛ. ΕΡΕΥΝΩΝ» του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών

Συν. από τη σελ. 7

Το 1837 ξεκινούν διπλωματικές συζητήσεις στη Ρώμη για τη σύναψη συνθήκης εμπορίου και ναυτιλίας μεταξύ Ελλάδας και ποντιφικού κράτους⁴³. Αυτή την περίοδο, κατά την οποία μπαίνουν τα θεμέλια των διπλωματικών σχέσεων του ελληνικού κράτους, οι ελληνο-ποντιφικές σχέσεις δεν φαίνεται να έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα. Αντίθετα όμως με το χαμηλό διακρατικό επίπεδο συνεργασίας, η εμπειρία του Γ. Δουρούτη από την τετράχρονη προξενική θητεία του μπορεί, νομίζω, να αποτιμηθεί ως εμπορική εμπειρία και ευκαιρία διείσδυσης στην ποντιφική επικράτεια. Τα άμεσα οφέλη αυτής της πρώιμης διπλωματικής θέσης για τους Δουρούτηδες ήταν πενιχρά. Μετά το θάνατο του Γ. Δουρούτη ένα μικρό γράμμα του Κ. Δουρούτη πληροφορούσε το Υπουργείο Εξωτερικών ότι ο αδελφός του Ιωάννης, που στο μεταξύ είχε διοριστεί αντικαταστάτης αναγκάστηκε να παραιτηθεί, αφού ο πατέρας τους δεν είχε πάρει καμιά αποζημίωση ως πρόξενος ούτε για τα έξοδά του⁴⁴.

Μετά το 1825 ο Κ. Δουρούτης, όπως θα φανεί παρακάτω, ουσιαστικά έχει φύγει από την Αγκώνα. Στις 4 Νοεμβρίου 1836 πεθαίνει ο Γ. Δουρούτης στην Αγκώνα⁴⁵ (βλ. εικ. 2). Λίγο αργότερα και ο Αθανάσιος εγκαθίσταται στο ελληνικό κράτος, και έτσι ο μόνος που παραμένει στην Αγκώνα είναι ο πρωτότοκος Ιωάννης. Μια τελευταία έκφραση του δεσμού της οικογένειας με την παροικία της Αγκώνας αποτελεί μια επιστολή του Κ. Δουρούτη τον Ιούνιο του 1849. Η πτώση της επαναστατικής ρωμικής δημοκρατίας το 1849 συμπίπτει με τη δημοκρατική φρουρά της Αγκώνας, η οποία μετά από σκληρή πολιτική, παραδόθηκε στους Αυστριακούς στις 22 Ιουνίου 1849⁴⁶. Ο Κ. Δουρούτης βρισκόταν αυτή την περίοδο στην Τεργέστη και προσπαθούσε να διασώσει τον αδελφό του Ιωάννη και τους 40 εναπομεινάντες Έλληνες εμπόρους της παροικίας. Με την ευκαιρία αυτή τονίζει τον ρόλο του ελληνικού κράτους-προστάτη στη συσπείρωση των Ελλήνων υπηκόων: «Το βασιλικόν ατμόπλοιον μέλλον να διατρέξει τον Αδριατικόν κόλπον, ολίγων ωρών τακτικού πλούτου, αλλ' οι ολίγοι εκείνοι φράι θέλει διασώσασιν κινδυνεύοντες Έλληνες, και θέλει δώσει δείγμα

τρανώτατον εις άπαντας ότι επί ματαίω δεν απολαμβάνει τινός της ελληνική εθνικότητα, και ότι η πατρις Κυβέρνησις της Α.Μ. του Βασιλέως της Ελλάδος τυχούσης ανάγκης και εις αυτήν την αλλοδαπήν κήδετα των συμφερόντων των υπηκόων της⁴⁷. Αυτές οι γραμμές υπογραμμίζουν κατά τον καλύτερο τρόπο την εμπιστοσύνη του εμπόρου - παροίκου Δουρούτη προς το νεαρό ελληνικό βασίλειο, στο οποίο και μετέφερε τις δραστηριότητές του, αφού ένα μεγάλο μέρος από τον παλιό παροικιακό ελληνισμό της Ιταλίας είχε παρακάσει.

Στις ελληνικές παροικίες της Αδριατικής με τη σχετική βαθμιαία πληθυσμιακή αύξηση και οικονομική ανάπτυξη από τα τέλη του 18ου αιώνα τις αρχές του 19ου αι. δημιουργείται ένα «αυτάρκες και απομονωμένο», σε σχέση με τη ντόπια κοινωνία σώμα εμπόρων και τεχνιτών. Η απόδοσή από αυτό το σώμα αποτελεί και το απαραίτητο κοινωνικό και οικονομικό διαβάθριο για την είσοδο των νέων ομοεθνών ταξιδιωτών. Το πολιτικο-κοινωνικό δίκτυο που είχαν αρχίσει να δημιουργούν οι Δουρούτη στην Αγκώνα, σε συνδυασμό με την εμπειρία της παραμονής και των εμπορικών συναλλαγών στον ιταλικό χώρο, θα αποτελέσει το εφαλτήριο των οικονομικών τους δραστηριοτήτων με κορυφαίο οικονομικό εγχείρημα την «ορθολογικοποίηση» της μεταξουργίας στον ελληνικό χώρο.

Συνέχεια στο επόμενο φύλλο

43. Α.Υ.Ε. Φκ. 11:21, 1837.

44. Τα προξενικά εισοδήματα, που είχε εισπράξει, ήταν ασημένια (200 χρ.) και ζητούσε 750 χρ. αποζημίωση, καθώς και τον ανάλογο μισθό του γραμματέα του προξενείου Κυριάκου Μαρτίν. Α.Υ.Ε. Φκ. 37:7, 1838, Κ. Δουρούτης (Αθήνα) προς [Κωνστ. Ζωγράφο] Υπουργείο Εξωτερικών (Αθήνα), 22 Μαρτίου 1838.

45. Γ.Α.Κ., Μικρές συλλογές, Κ. 19α, συλλογή Δουρούτη (1793-1860), βλ. Εμπορική εγκύκλιος εταιρείας επωνυμίας Δουρούτη, Αγκώνα 13 Μαρτ. 1837, 241.

46. G. Gandeloro, Storia Dell' Italia moderna (1846-1849), τ. 3, Feltrinelli Economica, Μιλάνο 1979, σ. 441.

47. Α.Υ.Ε., Προξενία και Υποπροξενία Ελλάδος, Φκ. 37:1, Τεργέστη Κ. Δουρούτης (Τεργέστη) προς το Ελληνικό προξενείο (Τεργέστη), 24 Μαΐου/5 Ιουν. 1849.